BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

NGUYỄN QUỐC PHÁP

SỬ DỤNG "HỒ CHÍ MINH TOÀN TẬP" TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1919 - 1945) Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học bộ môn Lịch sử
Mã số: 62.14.01.11

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

HÀ NỘI – 2017

CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI KHOA LỊCH SỬ, TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS Trịnh Đình Tùng**

Phản biện 1: **PGS.TS Trần Đức Minh**

Trường Cao đẳng Sư phạm Nam Định

Phản biện 2: **PGS.TS Đặng Quốc Bảo**

Học viện Quản lí Giáo dục

Phản biện 3: **GS.TS Nguyễn Thị Côi**

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng cấp:……

họp tại: ……

Vào hồi…..…giờ……., ngày…….tháng……..năm……..

Có thể tìm đọc luận án tại:

* Thư viện Quốc gia Việt Nam
* Thư viện Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

DANH MỤC BÀI BÁO VÀ CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Nguyễn Quốc Pháp (2013), *Giúp sinh viên hiểu quá trình hình thành và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh qua dạy học phần lịch sử Việt Nam từ 1919-1945*, Tạp chí *Giáo dục*, số đặc biệt tháng 4, tr.98-100.
2. Nguyễn Quốc Pháp (2015), *"Hồ Chí Minh toàn tập" - nguồn tài liệu quan trọng trong dạy học lịch sử lớp 12*, Tạp chí *Giáo dục*, số 372, kì 2, tr. 23-26.
3. Nguyễn Quốc Pháp (2015), *"Hồ Chí Minh – Nhà sử học chân chính*, Tạp chí *Khoa học*, Trường ĐH Tây Bắc, số 03, tr.84-89.
4. Nguyễn Quốc Pháp (2016), *Một số vấn đề giáo dục lịch sử trong "Hồ Chí Minh toàn tập"*, Tạp chí *Khoa học Giáo dục*, số 134, tr.71-74.
5. Nguyễn Quốc Pháp (2016), *Thiết kế và sử dụng sơ đồ kiến thức với sự hỗ trợ của công nghệ thông tin nhằm phát triển năng lực học sinh trong dạy học lịch sử ở trường THPT tỉnh Sơn La,* Đề tài NCKH cấp cơ sở, mã số TB 2016-02, Trường Đại học Tây Bắc.
6. Nguyễn Quốc Pháp (2017), *Sử dụng bộ sách "Hồ Chí Minh toàn tập" để nâng cao chất lượng hoạt động ngoại khóa trong dạy học lịch sử ở trường trung học phổ thông*, Tạp chí *Giáo dục*, số đặc biệt tháng 6, tr.157-161.
7. Nguyễn Quốc Pháp (2017), *Sử dụng tài liệu Hồ Chí Minh nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả kiểm tra, đánh giá học sinh trong dạy học lịch sử ở trường trung học phổ thông*, Tạp chí *Giáo dục & Xã hội*, số 76 (137), tr.98-101.
8. Nguyễn Quốc Pháp (2017), *Dạy học lịch sử ở trường phổ thông theo định hướng phát triển năng lực học sinh*, Tạp chí *Khoa học Giáo dục*, số 145, tr.71-74.
9. Nguyễn Quốc Pháp (2017), *Sử dụng tư liệu gốc trong biên soạn sách giáo khoa Lịch sử theo hướng phát triển năng lực học sinh*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế: *Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa,* Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, tr.208-216.

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Chủ tịch Hồ Chí Minh là một nhà văn hóa, nhà tư tưởng lớn. toàn bộ cuộc đời, sự nghiệp và tư tưởng lớn của Người được phản ánh trong "Hồ Chí Minh toàn tập". Đây là tập hợp những tác phẩm, bài viết, bài nói, điện, thư... (gọi chung là tác phẩm) của Chủ tịch Hồ Chí Minh; là nguồn tài liệu quan trọng phục vụ cho nhiều lĩnh vực hoạt động thực tiễn, đặc biệt là lĩnh vực giáo dục lịch sử. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" là một biện pháp quan trọng nhằm đổi mới nội dung, phương pháp dạy học, hoàn thành tốt mục tiêu dạy học bộ môn, hướng tới phát triển năng lực học sinh.

Trong thực tiễn dạy học lịch sử hiện nay, giáo viên và học sinh chưa nhận thức được tầm quan trọng của việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập". Việc sử dụng hầu như mới chỉ dừng lại ở phía người thầy, mang tính áp đặt, minh họa sự kiện; Việc dạy học, kiểm tra, đánh giá còn nặng về truyền thụ kiến thức một chiều, chưa chú trọng tới phát triển năng lực học sinh.

Hội nghị Trung ương 8 khóa XI đã ra Nghị quyết về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo mà mục tiêu là chuyển nền giáo dục nặng về truyền thụ kiến thức sang nền giáo dục phát triển toàn diện cả về phẩm chất và năng lực học sinh. Vấn đề đặt ra là làm sao để giúp giáo viên và học sinh nhận thức được về vai trò, ý nghĩa của việc sử dụng “Hồ Chí Minh toàn tập”; làm thế nào để sử dụng hiệu quả “Hồ Chí Minh toàn tập”, góp phần nâng cao chất lượng dạy học bộ môn, phát triển năng lực học sinh, đáp ứng những yêu cầu của công công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Đó là những lí do chúng tôi lựa chọn vấn đề *Sử dụng “Hồ Chí Minh toàn tập” trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh* làm đề tài luận án tiến sĩ khoa học Giáo dục, chuyên ngành Lí luận và phương pháp dạy học bộ môn Lịch sử.

2. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là quá trình sử dụng “Hồ Chí Minh toàn tập” trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh .

2.2. Phạm vi nghiên cứu.

- Nghiên cứu lí luận về sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử; đề xuất các biện pháp sử dụng “Hồ Chí Minh toàn tập” trong dạy học một số bài học nội khóa, phần lịch sử Việt Nam (1919 - 1945), lớp 12 THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh.

- Điều tra thực tiễn dạy học lịch sử và sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử tại những trường THPT tiêu biểu trên địa bàn các tỉnh khu vực Bắc Bộ và tỉnh Thanh Hóa của Bắc Trung Bộ.

- Thực nghiệm (TN) sư phạm từng phần và toàn phần thông qua một số bài học nội khóa ở trên lớp, phần lịch sử Việt Nam (1919 - 1945), lớp 12 THPT, tại những trường tiêu biểu thuộc ba tỉnh Điện Biên, Sơn La và Hà Nội.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Xác định được nội dung tài liệu lịch sử trong “Hồ Chí Minh toàn tập” có thể sử dụng khi dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT; đề xuất các biện pháp sử dụng “Hồ Chí Minh toàn tập” trong dạy học phần lịch sử Việt Nam nói trên theo hướng phát triển năng lực học sinh, góp phần nâng cao chất lượng dạy học bộ môn.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu tổng quan những công trình của các học giả nước ngoài và trong nước có liên quan đến đề tài luận án; Nghiên cứu lí luận về giáo dục học và giáo dục lịch sử, nội dung bộ "Hồ Chí Minh toàn tập" để làm rõ cơ những sở lí luận của đề tài.

- Điều tra, khảo sát đánh giá thực trạng dạy học lịch sử nói chung, sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử nói riêng ở trường THPT; Xác định, hệ thống hóa nội dung tài liệu lịch sử trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có thể sử dụng trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919-1945) ở trường THPT

- Đề xuất các biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945, lớp 12 THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh; Thiết kế giáo án và tiến hành TN sư phạm để khẳng định tính khả thi của những biện pháp đã đề xuất trong đề tài luận án.

4. Giả thuyết khoa học

Nếu xác định được nội dung tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập", đề xuất được các biện pháp sử dụng (SD) "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh thì sẽ góp phần đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng, hoàn thành mục tiêu dạy học bộ môn ở trường phổ thông.

5. Cơ sở phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

5.1. Cơ sở phương pháp luận

Luận án nghiên cứu dựa vào lí luận của chủ nghĩa Mác - Lênin về nhận thức, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về giáo dục và giáo dục lịch sử.

5.2. Phương pháp nghiên cứu

- *Nghiên cứu lí thuyết*: phân tích, tổng hợp những tài liệu Tâm lí học, Giáo dục học, phương pháp dạy học bộ môn Lịch sử; tìm hiểu nội dung của bộ "Hồ Chí Minh toàn tập" để đánh giá những giá trị về mặt tư liệu, giá trị giáo dục lịch sử và tư tưởng của bộ sách.

- *Phương pháp tiếp cận thực tiễn:* Điều tra, khảo sát thực trạng thông qua quan sát, dự giờ, trao đổi, phỏng vấn, phát phiếu điều tra giáo viên và học sinh Tham khảo ý kiến của các nhà khoa học, thảo luận Bộ môn tại cơ sở đào tạo, tổng kết kinh nghiệm của các giáo viên giỏi...

- *Phương pháp thực nghiệm (TN) sư phạm:* thiết kế giáo án và tiến hành TN sư phạm từng phần, TN toàn phần để khẳng định tính khả thi của những biện pháp đã đề xuất trong đề tài luận án.

- *Sử dụng toán học thống kê và phần mềm SPSS* để xử lý các số liệu thu được trong điều tra thực trạng và TN sư phạm nhằm rút ra những kết luận khoa học.

6. Đóng góp của luận án

Củng cố những cơ sở lí luận của việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử; làm rõ thực trạng thực trạng sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử ở trường phổ thông.

Xác định nội dung tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" cần sử dụng trong dạy học lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945 ở trường THPT;

Đề xuất những biện pháp sử dụng hiệu quả "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh.

7. Ý nghĩa của luận án

7.1. Ý nghĩa khoa học

Luận án góp phần củng cố và làm phong phú thêm lí luận dạy học về việc sử dụng tài liệu nói chung, "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng trong dạy học lịch sử ở trường phổ thông theo hướng phát triển năng lực học sinh.

7.2. Ý nghĩa thực tiễn

Kết quả nghiên cứu của luận án sẽ nâng cao nhận thức của giáo viên và học sinh phổ thông về sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử; giúp giáo viên và học sinh biết vận dụng các biện pháp sử dụng tài liệu nói chung, "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng trong dạy học lịch sử. Luận án sẽ là tài liệu tham khảo có ích cho giảng viên, sinh viên ngành Sư phạm Lịch sử các trường đại học và cao đẳng, giáo viên và học sinh ở trường THPT.

8. Cấu trúc của luận án

Nội dung chính của luận án được kết cấu thành bốn chương:

Chương 1. **Tổng quan các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án**

Chương 2. **Cơ sở lí luận và thực tiễn của việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử ở trường phổ thông theo hướng phát triển năng lực học sinh**

Chương 3. **Nội dung tài liệu và các hình thức sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT**

Chương 4. **Một số biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh trong dạy học lịch sử. Thực nghiệm sư phạm**

CHƯƠNG 1
TỔNG QUAN CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1.1. Những công trình của các nhà nghiên cứu nước ngoài

Ở phần này, chúng tôi tập trung vào phân tích, đánh giá kết quả nghiên cứu của các tác giả Liên Xô (cũ), Nga, phương Tây, Trung Quốc lên quan đến đề tài luận án trong lĩnh vực giáo dục học và giáo dục lịch sử để làm rõ quan điểm của các nhà nghiên cứu về vai trò, ý nghĩa của việc sử dụng tài liệu tham khảo đối với việc đổi mới phương pháp dạy học; những phương pháp sử dụng tài liệu tham khảo theo hướng tích cực hóa hoạt động của người học trong dạy học nói chung, dạy học lịch sử nói riêng. Quan điểm của các nhà nghiên cứu nước ngoài về năng lực, định hướng đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực người học; vấn đề sử dụng tài liệu tham khảo nhằm phát triển năng lực người học trong dạy học nói chung, dạy học ịch sử nói riêng.

1.2. Những công trình của các nhà nghiên cứu trong nước

Chúng tôi đi sâu phân tích, đánh giá những kết quả nghiên cứu của các học giả trong nước trong lĩnh vực Tâm lí học, Giáo dục học và giáo dục lịch sử; những kết quả nghiên cứu bàn về vấn đề sử dụng tài liệu Hồ Chí Minh trong giáo dục và giáo dục Lịch sử. Qua đó, cố gắng tập trung làm rõ một số vấn đề cơ bản sau:

- Quan điểm của các nhà nghiên cứu về tầm quan trọng sử dụng tài liệu tham khảo nói chung, Hồ Chí Minh toàn tập nói riêng đối với việc nâng cao chất lượng hiệu quả dạy học và dạy học lịch sử ở trường phổ thông.

- Quan niệm của các nhà nghiên cứu trong nước về năng lực và vấn đề phát triển năng lực học sinh trong dạy học nói chung, dạy học lịch sử nói riêng ở trường phổ thông.

- Kết quả nghiên cứu lí luận và thực tiễn về đổi mới phương pháp dạy học nói chung, phương pháp sử dụng tài liệu Hồ Chí Minh nói riêng đối với việc nâng cao hiệu quả, chất lượng dạy học, phát triển năng lực học sinh trong dạy học nói chung, dạy học lịch sử nói riêng.

1.3. Đánh giá khái quát kết quả nghiên cứu của các tác giả liên quan đến đề tài luận án

Qua nghiên cứu tổng quan các công trình của các tác giả nước ngoài và trong nước, chúng tôi rút ra những đánh giá khái quát kết quả nghiên cứu những vấn đề liên quan đến đề tài luận án; những vấn đề luận án có thể kế thừa từ những học giả đi trước và những vấn đề luận án cần tiếp tục đi vào giải quyết.

CHƯƠNG 2
CƠ SỞ LÍ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG "HỒ CHÍ MINH TOÀN TẬP" TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ Ở TRƯỜNG THPT THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

2.1. Cơ sở lí luận

2.1.1. Khái niệm "Hồ Chí Minh toàn tập"

2.1.1.1. Định nghĩa: "Hồ Chí Minh toàn tập" là bộ sách tập hợp phần lớn những công trình, bài viết, sáng tác, bài báo, thư từ, bài diễn văn, bản báo cáo, và các trả lời phỏng vấn truyền thông, báo chí...(gọi chung là tác phẩm*) trong và ngoài nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh mà chúng ta đã sưu tầm, tập hợp được.*

2.1.1.2. Cấu trúc "Hồ Chí Minh toàn tập"

Cấu trúc chính mỗi một tập bao gồm: *Lời giới thiệu bộ Hồ Chí Minh toàn tập* (chỉ có ở Tập 1); *Lời giới thiệu* (từng tập của 15 tập); *Phần tác phẩm*, đây là nội dung chính của bộ sách, giới thiệu những tác phẩm của Hồ Chí Minh trong từng năm, được sắp xếp theo tiến trình thời gian xuyên

suốt 15 tập; *Phần Phụ lục,* trình bày *những bài phỏng vấn và tường thuật trên báo; Những bài kí tên chung; Tác phẩm có thể là của Chủ tịch Hồ Chí Minh; Các sắc lệnh, lệnh và quyết định do Chủ tịch Hồ Chí Minh kí; Chú thích và bản chỉ dẫn tên người.*

2.1.1.3. Đặc điểm của "Hồ Chí Minh toàn tập": Khác với các bộ sách từng xuất bản ở nước ta, bộ "Hồ Chí Minh toàn tập" mang những đặc điểm cơ bản sau: tính khoa học và toàn diện về nội dung; tính tư tưởng; tính hấp dẫn trong diễn đạt và trình bày các vấn đề lịch sử, xã hội; tính thực tiễn.

2.1.2. Năng lực và đổi mới phương pháp dạy học Lịch sử theo hướng phát triển năng lực

2.1.2.1. Năng lực

** Khái niệm chung về năng lực*

Từ việc phân tích những định nghĩa và nội hàm khái niệm năng lực, theo chúng tôi khái niệm *Năng lực* được hiểu như sau: Là tổ hợp các thuộc tính tâm lí của cá nhân, phù hợp với những yêu cầu của một hoạt động xác định, đảm bảo cho hoạt động đó có kết quả tốt; Là khả năng làm việc tốt nhờ có phẩm chất đạo đức và trình độ chuyên môn; Là khả năng đủ để làm một công việc nào đó hoặc một hoạt động nào đó đạt kết quả tốt. Năng lực của học sinh phổ thông là sự kết hợp một cách linh hoạt và có tổ chức kiến thức, kỹ năng, thái độ, tình cảm, giá trị, động cơ cá nhân… nhằm thực hiện hiệu quả một hoạt động trong bối cảnh nhất định.

** Những năng lực đặc thù trong dạy học bộ môn Lịch sử ở trường phổ thông:* Từ những kết quả nghiên cứu, chúng tôi xác định những năng lực đặc thù hình thành và phát triển cho học sinh trong dạy học Lịch sử ở trường phổ thông bao gồm: 1) Thu thập và xử lí thông tin về các sự kiện, hiện tượng lịch sử; 2) Tái hiện các sự kiện, hiện tượng lịch sử một cách cụ thể; 3) Tìm hiểu và xác định mối liên hệ logic giữa các sự kiện, hiện tượng lịch sử; 4) Đánh giá sự kiện, hiện tượng theo quan điểm lịch sử; 5) Vận dụng những hiểu biết về lịch sử để giải thích các sự kiện, hiện tượng trong

đời sống xã hội hiện tại; 6) Trình bày và diễn đạt các vấn đề lịch sử bằng ngôn ngữ nói hoặc viết

2.1.2.2. Đổi mới phương pháp dạy học Lịch sử theo định hướng phát triển năng lực

Đổi mới giáo dục theo hướng tiếp cận phát triển năng lực chú trọng năng lực vận dụng tri thức trong những tình huống thực tiễn nhằm chuẩn bị cho con người năng lực giải quyết tốt các tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh được hiểu là quá trình sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" không dừng lại ở việc tìm kiếm thông tin, làm giàu kiến thức mà *trên cơ sở tổ chức cho học sinh tìm kiếm, xử lí và sử dụng thông tin khoa học trong học tập để hướng tới phát triển các năng lực đặc thù của môn học*.

2.1.3. Mục tiêu của bộ môn Lịch sử ở trường THPT

Mục tiêu dạy học bộ môn Lịch sử ở trường THPT thể hiện trên cả ba mặt, bồi dưỡng kiến thức, hình thành kĩ năng và bồi dưỡng thái độ. Trên cơ sở đạt được mục tiêu trên cả ba mặt, bộ môn Lịch sử nhằm phát triển ở học sinh những năng lực đặc thù môn học. Qua đó góp phần phát triển năng lực cốt lõi, hình thành phẩm chất của người công dân.

2.1.4. Đặc điểm của kiến thức lịch sử ở trường THPT

Do đặc trưng của đối tượng nghiên cứu, bên cạnh đặc điểm chung của kiến thức khoa học, kiến thức bộ môn Lịch sử có những đặc điểm riêng như: *tính quá khứ, tính không lặp lại; tính cụ thể, tính hệ thống (logic), tính thống nhất giữa **sử** và **luận***.

Khác với nhận thức thông thường, nhận thức của học sinh trong dạy học lịch sử mang tính gián tiếp là chủ yếu. Nhận thức của học sinh trong dạy học lịch sử phải bắt đầu từ việc ***tái hiện sự kiện*** đến ***tạo biểu tượng, hình thành khái niệm, rút ra quy luật và bài học lịch sử***.

2.1.5. Mối quan hệ giữa nội dung "Hồ Chí Minh toàn tập" với kiến thức bộ môn Lịch sử ở trường phổ thông

"Hồ Chí Minh toàn tập" có quan hệ mật thiết với kiến thức bộ môn Lịch sử ở trường phổ thông. Điều đó thể hiện qua một số khía cạnh chủ yếu sau:

- Những tác phẩm, bài viết có tác dụng tái hiện, tạo biểu tượng cụ thể, hiểu rõ bản chất các sự kiện lịch sử quan trọng được giảng dạy trong nhà trường phổ thông.

- Những tác phẩm của Hồ Chí Minh giúp học sinh hiểu rõ về chủ trương, đường lối cách mạng Việt Nam

- Nhiều tác phẩm có tác dụng định hướng việc nhận xét, đánh giá các sự kiện lịch sử

- Nhiều tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có giá trị định hướng con đường nhận thức lịch sử

2.1.6. Vai trò, ý nghĩa của việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học Lịch sử ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh

2.1.6.1. Vai trò

"Hồ Chí Minh toàn tập" có vai trò quan trọng trong dạy học Lịch sử ở trường phổ thông, nhất là phần lịch sử Việt Nam, lớp 12 THPT. Điều đó thể hiện cụ thể như sau:

- "Hồ Chí Minh toàn tập" là một nguồn kiến thức quan trọng để tổ chức các hoạt động nhận thức trong dạy học Lịch sử.

- Nhiều nội dung trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có vai trò như phương tiện trực quan giúp học sinh nhận thức sâu sắc các sự kiện, vấn đề lịch sử.

- "Hồ Chí Minh toàn tập" - nguồn tài liệu quan trọng tổ chức học sinh tự học, tự nghiên cứu các vấn đề lịch sử.

- Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" là một biện pháp thực hiện đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng dạy học bộ môn.

2.1.6.2. Ý Nghĩa

- Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" có ý nghĩa quan trọng giúp học sinh nắm vững kiến thức cơ bản của bài học.

- Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" có tác dụng quan trọng đối với việc hình thành kĩ năng cho học sinh trong dạy học lịch sử

- Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" có ý nghĩa quan trọng định hướng thái độ, giáo dục tư tưởng cho học sinh.

- Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" có tác dụng quan trọng trong việc triển các năng lực đặc thù trong dạy học bộ môn

2.2. Cơ sở thực tiễn

Để làm rõ hơn thực tiễn dạy học Lịch sử nói chung, thực tiễn sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng, chúng tôi đã tiến hành công tác điều tra, khảo sát thực tiễn. Nội dung điều tra, khảo sát tập trung vào việc thu thập thông tin về thái độ, đánh giá của giáo viên và học sinh đối với bộ môn Lịch sử; nhận thức của giáo viên và học sinh về bộ "Hồ Chí Minh toàn tập", vai trò, ý nghĩa, thực trạng của việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học Lịch sử ở trường THPT.

CHƯƠNG 3
NỘI DUNG TÀI LIỆU VÀ CÁC HÌNH THỨC SỬ DỤNG "HỒ CHÍ MINH TOÀN TẬP" TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1919 – 1945) Ở TRƯỜNG THPT

3.1. Vị trí, mục tiêu, nội dung cơ bản lịch sử Việt Nam (1919 – 1945) ở trường THPT

Lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945 thuộc *Phần hai: Lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 2000.* Đây là nội dung phản ánh một giai đoạn quan trọng của lịch sử phát triển dân tộc.

Nội dung lịch sử giai đoạn này góp phần giúp học sinh nhận thức đầy đủ quá trình hình thành và phát triển của tư tưởng Hồ Chí Minh. Do vậy, dạy tốt nội dung lịch sử giai đoạn này có ý nghĩa quan trọng đối với việc hoàn thành mục tiêu dạy học khóa trình lịch sử lớp 12 THPT. Qua đó, đóng góp quan trọng vào việc phát triển ở học sinh những năng lực đặc thù bộ môn, những phẩm chất, năng lực cốt lõi, phù hợp với mục tiêu giáo dục phổ thông.

3.2. Nội dung tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có thể sử dụng trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT

Trên cơ sở xác định những yêu cầu cơ bản khi lựa chọn tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập", chúng tôi đi vào hệ thống hóa những nội dung tài liệu có thể sử dụng trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT. Nội dung đầy đủ được chúng tôi trình bày cụ thể trong phần phụ lục của luận án.

3.3. Các hình thức sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 – 1945) ở trường THPT

Khi bàn đến các hình thức sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử ở trường THPT, chúng tôi muốn nói đến việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" thông qua các hình thức tổ chức dạy học khác nhau để phát

huy tối đa hiệu quả sử dụng bộ sách với tư cách là một nguồn tư liệu, một phương tiện dạy học quan trọng trong nhà trường phổ thông.

Từ những kết quả nghiên cứu lí luận, chúng tôi đi sâu phân tích việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" thông qua các hình thức dạy học như: Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" thông qua các bài học nội khóa; Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" tổ chức cho học sinh tự học, tự nghiên cứu ở nhà; Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" thông qua các hoạt động ngoại khóa. Trong đó có việc tổ chức cho học sinh đọc "Hồ Chí Minh toàn tập" để nâng cao hiểu biết về các vấn đề lịch sử; sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tổ chức các cuộc thi tìm hiểu về Hồ Chí Minh; sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong các buổi dạ hội lịch sử.

CHƯƠNG 4
MỘT SỐ BIỆN PHÁP SỬ DỤNG "HỒ CHÍ MINH TOÀN TẬP" TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1919 - 1945) Ở TRƯỜNG THPT THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM

4.1. Những yêu cầu cơ bản khi lựa chọn biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử ở trưởng phổ thông theo hướng phát triển năng lực học sinh

Thứ nhất: Việc lựa chọn biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" phải *hướng vào việc thực hiện mục tiêu bài học*.

Thứ hai: phải *đảm bảo giúp học học sinh nắm vững kiến thức cơ bản của bài học*.

Thứ ba: Việc lựa chọn các biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" phải *đảm bảo tính vừa sức đối với học sinh*.

Thứ tư: Việc lựa chọn các biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" cần thể hiện *tính linh hoạt và sáng tạo* trong kết hợp nhiều phương pháp dạy học.

Thứ năm: phát huy được tính tích cực, chủ động và sáng tạo của học sinh.

4.2. Một số biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử Việt Nam (1919 - 1945) ở trường THPT theo hướng phát triển năng lực học sinh

4.2.1. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tạo tình huống, định hướng hoạt động nhận thức

Với những giá trị khoa học và giáo dục đã được khẳng định, sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tạo tính huống, định hướng hoạt động nhận thức có tác dụng rất lớn trong việc gây hứng thú, thu hút sự chú ý của học sinh vào giải quyết những vấn đề trọng tâm, cơ bản của bài học.

Trong dạy học phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945, giáo viên có thể sử dụng các đoạt trích trong "Hồ Chí Minh toàn tập" tạo tình huống có vấn đề định hướng hoạt động nhân thức của học sinh theo các bước chủ yếu sau:

Thứ nhất, giáo viên giới thiệu vấn đề.

Thứ hai, cung cấp tài liệu phản ánh nội dung, mâu thuẫn cơ bản của vấn đề nhằm giúp học sinh nhận diện vấn đề.

Thứ ba, nêu những câu hỏi chứa đựng mâu thuẫn, đặt học sinh vào tình huống có vấn đề, đồng thời nêu ra định hướng giải quyết vấn đề.

Việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tạo tình huống, định hướng hoạt động nhận thức của học sinh như trên không chỉ có tác dụng trong việc khơi dậy hứng thú, kích thích hoạt động trí tuệ mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc hoàn thành mục tiêu bài học, đặc biệt là phát triển năng lực đặc thù môn học, hình thành thái độ làm việc tích cực cho các em.

4.2.2. Tổ chức cho học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tìm kiếm thông tin, tái hiện các sự kiện lịch sử

Những tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" là cơ sở quan trọng để giúp học sinh tìm kiếm thông tin, tái hiện sự kiện lịch sử.

Trong quá trình tổ chức dạy học ở trên lớp, để thực hiện một nhiệm vụ

nhận thức, tìm hiểu một sự kiện hay vấn đề lịch sử, thay vì cách thông báo kiến thức thông thường, giáo viên có thể thực hiện theo những bước sau:

Một là: giới thiệu chung về sự kiện, vấn đề lịch sử và nêu nhiệm vụ nhận thức để học sinh xác định được đối tượng và nhiệm vụ nhận thức của bài học.

Hai là, cung cấp hoặc giới thiệu cho học sinh tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập", làm rõ được mối liên hệ giữa tài liệu và sự kiện để giúp học sinh được tiếp xúc, làm việc với nguồn tư liệu gốc, có giá trị ngoài sách giáo khoa.

Ba là, tổ chức cho học sinh tìm kiếm, khai thác thông tin từ tài liệu và các nguồn tham khảo khác, kết hợp với việc nêu câu hỏi gợi mở, tổ chức cho các em làm việc toàn lớp, cá nhân hoặc làm việc theo nhóm để tìm kiếm những thông tin tái hiện lại sự kiện một cách cụ thể, tạo biểu tượng sinh động về sự kiện, làm nền tảng cho quá trình nhận thức tiếp theo.

Cách làm như trên tạo điều kiện cho học sinh được chủ động, tích cực làm việc với các nguồn tài liệu, tham gia tích cực vào hoạt động nhận thức để thực hiện nhiệm vụ nhận thức của bài học. Qua đó, học sinh không chỉ từng bước có được biểu tượng chính xác về sự kiện mà còn phát triển các năng lực hoạt động.

4.2.3. Tổ chức cho học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để tìm hiểu, làm rõ đặc điểm, bản chất của các sự kiện lịch sử

Sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" là cơ sở quan trọng để giúp học sinh đi sâu tìm hiểu, làm rõ bản chất của sự kiện, hiện tượng lịch sử. Qua đó, phát triển ở các em khả năng phân tích, khái quát hóa sự kiện, năng lực sử dụng kiến thức trong học tập lịch sử.

Khi tổ chức cho học sinh tìm hiểu các sự kiện, vấn đề lịch sử của bài học, giáo viên không nên đưa ra ngay kết luận về đặc điểm bản chất của sự kiện. Mà tổ chức cho học sinh làm việc với nguồn tài liệu, tự phân tích để rút ra đặc điểm bản chất của sự kiên. Công việc đó có thể tiến hành theo

các bước sau:

Thứ nhất, nhắc lại những kiến thức đã học liên quan đến sự kiện, vấn đề lịch sử, làm cơ sở cho việc nêu ra nhiệm vụ nhận thức mới, từng bước giải quyết vấn đề đã nêu ra ở đầu bài học.

Thứ hai, cung cấp hoặc cho học sinh tiếp xúc với tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" làm cơ sở cho việc tìm kiếm thông tin, đi vào phân tích, tổng hợp kiến thức để làm rõ đặc điểm, bản chất của sự kiện.

Thứ ba, nêu câu hỏi, bài tập nhận thức, tổ chức các hoạt động học tập, hướng dẫn học sinh khai thác thông tin từ tài liệu đã cho, kết hợp với các nguồn kiến thức khác để, trao đổi, thảo luận, phân tích, tổng hợp làm rõ các dấu hiệu bản chất, đặc điểm của sự kiện.

Việc tổ chức cho học sinh làm việc với tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để tìm hiểu, làm rõ đặc điểm bản chất của các sự kiện không chỉ củng cố, nâng cao hiểu biết về sự kiện mà còn có tác dụng quan trọng trong hình thành thái độ học tập tích cực, phát triển ở học sinh các năng lực cá nhân.

4.2.4. Hướng dẫn học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để giải thích, đánh giá các sự kiện, vấn đề lịch sử

Trong thực tiễn dạy học, giáo viên thường xuyên phải giải thích giúp học sinh hiểu rõ tính chất của sự kiện, vấn đề lịch sử. Giải thích, đánh giá sự kiện theo quan điểm lịch sử cũng là một năng lực quan trọng cần phải hình thành cho học sinh trong dạy học bộ môn.

Khi dạy học phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945, giáo viên có thể hướng dẫn học sinh sử dụng đoạn trích trong tác phẩm của Hồ Chí Minh để giải thích sự kiện, thuật ngữ, khái niệm, đưa ra nhận định, đánh giá những sự kiện, vấn đề lịch sử quan trọng.

Trong quá trình dạy học, sau khi hướng dẫn học sinh tìm hiểu về sự kiện lịch sử, giáo viên có thể cung cấp cho học sinh đoạn trích, tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập", hướng dẫn các em tìm kiếm thông tin,

thông qua các câu hỏi gợi mở, sử dụng các nguồn tài liệu khác, trao đổi, thảo luận để hiểu sâu sắc, rút ra nhận định, đánh giá khái quát về sự kiện hoặc vấn đề lịch sử.

4.2.5. Tổ chức cho học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" kết hợp với nguồn tài liệu khác để thảo luận, tranh luận, rút ra kết luận khái quát về các vấn đề lịch sử

Trao đổi, thảo luận là một trong những phương pháp dạy học thuộc nhóm *các phương pháp phát triển năng lực nhận thức lịch sử.* Các nhà giáo dục lịch sử đã khẳng định tầm quan trọng của việc cung cấp những tài liệu sự kiện, nhất là tài liệu trích dẫn trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để tổ chức cho học sinh trao đổi, thảo luận, rút ra kết luận khái quát về các vấn đề lịch sử.

Khi tìm hiểu một vấn đề lịch sử, giáo viên nêu ra chủ đề cần trao đổi, thảo luận, tổ chức chia nhóm, giao nhiệm vụ. Sau đó cung cấp cho học sinh tư liệu, nêu ra các câu hỏi nhận thức hướng dẫn các em tìm kiếm thông tin, trao đổi, thao luận. Sau khi học sinh trình bày kết quả, giáo viên nhận xét và hướng dẫn các em tự rút ra các kết luận khoa học.

Bên cạnh thảo luận, phương pháp tranh luận trong dạy học lịch sử gần đây cũng nhận được sự quan tâm đặc biệt của nhiều nhà giáo dục. Phương pháp tranh luận là một kỹ thuật dạy học, trong đó đề cập về một chủ đề có chứa đựng xung đột. Những ý kiến khác nhau hoặc đối lập được đưa ra tranh luận nhằm mục đích xem xét chủ đề dưới nhiều góc độ khác nhau.

Với giá trị khoa học, giá trị tư tưởng đã được khẳng định, trong dạy học phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945, sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có một vai trò đặc biệt quan trọng để tổ chức tranh luận và bảo vệ những quan điểm sử học đúng đắn. Giáo viên có thể hướng dẫn cho học sinh sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" kết hợp với các nguồn tài liệu khác để tổ chức tranh luận theo các

bước sau:

Bước 1: Giáo viên nêu nội dung cần tranh luận, nội dung đó phải gắn với kiến thức cơ bản của bài học, đảm bảo yêu cầu của phương pháp tranh luận là phải chứa đựng xung đột.

Bước 2: Giáo viên giải thích sơ lược cho học sinh vấn đề tranh luận, chỉ ra hai hoặc nhiều luồng ý kiến để các em lựa chọn luồng ý kiến mà mình phải bảo vệ, cung cấp các tài liệu cần thiết để học sinh xây dựng luận cứ, bài tranh luận.

Bước 3: Dựa trên thời gian, độ khó của vấn đề cần tranh luận, giáo viên sẽ lựa chọn hình thức tranh luận phù hợp

Bước 4: Sau khi các cá nhân, nhóm thu thập được những luận điểm để chứng minh cho quan điểm của mình, thì bắt đầu cuộc tranh luận, lần lượt từng cá nhân, từng nhóm sẽ đứng lên bảo vệ quan điểm của mình.

Bước 5: Kết thúc tranh luận giáo viên đưa ra nhận xét và gợi ý học sinh rút ra những kết luận khoa học.

4.2.6. Hướng dẫn học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để củng cố kiến thức, làm bài tập về nhà

4.2.6.1. Hướng dẫn học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" củng cố, hệ thống hóa kiến thức

Khi kết thúc bài học, giáo viên có thể sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để giúp học sinh củng cố, khắc sâu kiến thức cơ bản hoặc ngược lại, thông qua qua các sự kiện để nhấn mạnh, củng cố các nhận định, đánh giá được đề cập trong "Hồ Chí Minh toàn tập". Qua đó, không chỉ góp phần khắc sâu kiến thức mà còn củng cố quan điểm, lập trường cho học sinh. Để làm điều đó, trước hết, giáo viên sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để xây dựng các bài tập kiểm tra hoạt động nhận thức. Sau đó, hướng dẫn các em sử dụng tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập", kết hợp với sách giáo khoa, các nguồn tài liệu khác cùng với kiến thức đã học để giải quyết bài tập.

4.2.6.2. Hướng dẫn học sinh sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để giải quyết tốt các bài tập về nhà

Với những giá trị về mặt tư liệu, khoa học và giáo dục, "Hồ Chí Minh toàn tập" là cơ sở quan trọng để giáo viên hướng dẫn học sinh làm bài tập về nhà nhằm phát triển hoạt động nhận thức độc lập cho các em, góp phần nâng cao hiệu quả bài học lịch sử, nhất là đạt được mục tiêu về phát triển năng lực, giáo dục thái độ cho các em.

Giáo viên có thể hướng dẫn học sinh sử dụng các đoạn trích, thông tin trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để thực hiện nhiều dạng bài tập khác nhau. Qua đó, đảm bảo việc học sinh nhận thức được công việc của mình, có phương pháp làm việc khoa học và hiệu quả.

4.2.7. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" để kiểm tra, đánh giá học sinh

Kiểm tra, đánh giá có vai trò và ý nghĩa quan trọng trong dạy học nói chung, dạy học lịch sử nói riêng. Đối với học sinh, kiểm tra, đánh giá không chỉ có tác dụng quan trọng trong việc củng cố, khắc sâu, hệ thống hóa kiến thức mà còn có ý nghĩa to lớn về mặt giáo dục tư tưởng, đạo đức, thái độ và hình thành phẩm chất học sinh.

Do tính chất và những giá trị khoa học của mình, tài liệu lịch sử trong "Hồ Chí Minh toàn tập" có một vai trò đặc biệt quan trọng trong việc kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh. Điều này có thể thực hiện từ khâu ra đề, lựa chọn nội dung và đưa ra nhận định, đánh giá kiến thức. Tuy nhiên, để đạt được hiệu quả, việc sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong kiểm tra, đánh giá phải đảm bảo phù hợp với mục tiêu bài học, đảm bảo tính vừa sức đối với học sinh, kết hợp nhiều phương pháp, hình thức kiểm tra, đánh giá khác nhau.

Từ những phân tích trên cho thấy, sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học Lịch sử có tác dụng quan trọng trong việc thực hiện mục tiêu bài học về bồi dưỡng kiến thức, hình thành kĩ năng, định hướng thái độ. Đây

còn là cơ sở để hình thành và phát triển ở học sinh những năng lực cốt lõi được quy định trong chương trình giáo dục phổ thông.

4.3. Thực nghiệm sư phạm toàn phần

Để hoàn thiện những biện pháp sư phạm, khẳng định tính đúng đắn và khả thi của những biện pháp đã đề xuất chúng tôi đã tiến hành thực nghiệm sư phạm toàn phần các biện pháp. Kết quả thực nghiệm đã chứng minh tính đúng đắn của những giả thuyết nêu ra của đề tài luận án đồng thời là căn cứ để chúng tôi rút ra những kết luận khoa học cho đề tài luận án.

KẾT LUẬN

Từ kết quả nghiên cứu của đề tài luận án, chúng tôi rút ra những kết luận khoa học sau:

1. Đổi mới giáo dục nói chung, đổi mới nội dung, phương pháp dạy học lịch sử nói riêng theo hướng chuyển từ tiếp cận nội dung sang tiếp cận mục tiêu phát triển năng lực học sinh là yêu cầu đặt ra cấp thiết. Điều này vừa phản ánh xu thế vận động chung của nền giáo dục thế giới, cũng là nội dung trọng tâm của chiến lược đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục Việt Nam. Đẩy mạnh nghiên cứu lí luận và thực tiễn dạy học lịch sử ở trường phổ thông nhằm xây dựng những luận cứ khoa học cho việc thực hiện chiến lược đổi mới nói trên là nhiệm vụ hàng đầu của các nhà giáo dục lịch sử hiện nay.

2. “Hồ Chí Minh toàn tập” là một bộ sách kinh điển, một công trình văn hóa mang nhiều giá trị khoa học, tư tưởng và giá trị giáo dục. Công trình còn mang giá trị to lớn về mặt phương pháp luận nhận thức và giáo dục lịch sử, đặc biệt là thực hiện nhiệm vụ giáo dục tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh ở nhà trường phổ thông. Nội dung "Hồ Chí Minh toàn tập" có mối quan hệ mật thiết với kiến thức bộ môn Lịch sử ở trường phổ thông. Do vậy, đây là một nguồn tài liệu gốc, phương tiện quan trọng trong dạy học lịch sử, nhất là phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945 ở trường THPT.

3. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh có vai trò, ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc nâng cao chất lượng, hoàn thành mục tiêu dạy học bộ môn Lịch sử ở trường THPT. Đây là biện pháp quan trọng nhằm đổi mới phương pháp dạy học, đáp ứng được những yêu cầu cấp thiết của công cuộc đổi mới giáo dục ở nước ta hiện nay. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh không chỉ có vai trò, ý nghĩa quan trọng trong việc làm phong

phú, khắc sâu kiến thức, giúp học sinh hiểu sâu sắc bản chất của sự kiện, vấn đề lịch sử. Điều này còn có tác dụng to lớn đối với việc hình thành thái độ, phát triển năng lực đặc thù trong dạy học bộ môn. Qua đó, góp phần phát triển những năng lực chung cho học sinh, thực hiện nhiệm vụ giáo dục tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong nhà trường.

4. Thực tiễn dạy học lịch sử nói chung, sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng ở trường phổ thông còn nhiều bất cập. Điều đó thể hiện từ thái độ của các nhà quản lí, giáo viên và học sinh đối với bộ môn Lịch sử; từ nhận thức về vai trò, ý nghĩa, cách thức sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử. Đây là một trong những nguyên nhân quan trọng dẫn đến hiệu quả, chất lượng dạy học bộ môn giảm sút, gây ra nhiều lo lắng, bức xúc của xã hội. Đồng thời, cũng đặt ra những yêu cầu phải đổi mới nội dung, phương pháp dạy học bộ môn, nâng cao nhận thức lí luận và kĩ năng sử dụng tài liệu nói chung, "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng cho giáo viên và học sinh trong dạy học lịch sử ở trường phổ thông.

5. "Hồ Chí Minh toàn tập" là cơ sở để nâng cao hiệu quả, chất lượng, hoàn thành mục tiêu dạy học phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945. Đây là phần nội dung vừa nhiều sự kiện cụ thể, vừa phản ánh những vấn đề lớn về lí luận và thực tiễn cách mạng Việt Nam. Giảng dạy tốt phần lịch sử này, sẽ góp phần quan trọng hoàn thiện hệ thống kiến thức, giáo dục thái độ, lí tưởng cách mạng, đặc biệt là giáo dục tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh trong nhà trường. Tuy nhiên, nhiệm vụ trước hết của giáo viên là phải xác định, lựa chọn hợp lí các tài liệu, đoạn trích trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để sử dụng khi dạy học. Đây là một công trình đồ sộ, có nội dung phong phú, phản ánh toàn diện những vấn đề cách mạng, xây dựng và phát triển đất nước,…Để làm được điều đó, giáo viên phải tuân thủ những yêu cầu có tính nguyên tắc của lí luận dạy học bộ môn. Trong đó, đặc biệt phải chú ý đảm bảo tính tư tưởng, tính khoa học, tính vừa sức và phù hợp với mục tiêu bài học, trên cơ sở phát huy tính tích cực, chủ động của học sinh.

6. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh trong dạy học lịch sử có thể tiến hành thông qua nhiều hình thức tổ chức dạy học khác nhau, trên cơ sở kết hợp nhuần nhuyễn các dạng hoạt động của học sinh. Nhưng quan trọng nhất là phải xác định đụng đắn các biện pháp sử dụng.

Từ những kết quả nghiên cứu lí luận và thực tiễn, chúng tôi đã đề xuất được các biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh trong dạy học phần lịch sử Việt Nam từ năm 1919 đến năm 1945. Trong đó, chúng tôi đặc biệt nhấn mạnh đến các biện pháp như: *Sử dụng hiệu quả các đoạn trích trong "Hồ Chí Minh toàn tập" tạo tình huống để định hướng kiến thức cơ bản; Khai thác hiệu quả nội dung "Hồ Chí Minh toàn tập" để tổ chức các hoạt động nhận thức cho học sinh; Sử dụng hiệu quả tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để củng cố kiến thức, ra bài tập về nhà; Tăng cường sử dụng các tài liệu trong "Hồ Chí Minh toàn tập" để kiểm tra, đánh giá học sinh*. Những biện pháp được đề xuất trên cơ sở vận dụng linh hoạt nguyên tắc dạy học nêu vấn đề. Do khuôn khổ của luận án, chúng tôi chỉ tập trung đi sâu phân tích những biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" khi tiến hành các bài học nội khóa ở trên lớp. Tuy vậy, hiệu quả mang lại là hết sức thuyết phục. Những kết quả TN sư phạm từng phần và toàn phần không chỉ khẳng định tính khả thi của những biện pháp chúng tôi đã đề xuất mà còn khẳng định tính đúng đắn của những giả thuyết đề tài luận án đã đặt ra.

7. Sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh là cơ sở để đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng dạy học lịch sử ở trường phổ thông, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay. Tuy nhiên, đề làm được điều đó, người thầy phải có hiểu biết đầy đủ về bộ "Hồ Chí Minh toàn tập", nắm vững lí luận và các biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" theo hướng phát triển năng lực học sinh.

Thông qua quá trình thực hiện đề tài luận án, chúng tôi đưa ra một vài kiến nghị cụ thể như sau:

Thứ nhất: Các nhà giáo dục lịch sử cần có sự thay đổi trong biên tập nội dung chương trình Lịch sử, tài liệu dạy, học. Đa dạng hóa nguồn kiến thức, sử dụng các nguồn tài liệu, tư liệu lịch sử gốc (nhất là hệ thống tài liệu bằng hình ảnh) như một kênh quan trọng hàng đầu để giúp học sinh tiếp cận hiện thực, tự tìm tòi, khám phá để nâng cao nhận thức, năng lực hành động cho bản thân.

Thứ hai: Tổ chức biện soạn hệ thống tài liệu nói chung, tài liệu lịch sử trong "Hồ Chí Minh toàn tập" một cách phù hợp, lấy cơ sở là các nguồn tài liệu, tư liệu gốc giúp học sinh có phương tiện, căn cứ để tiếp cận hiện thực một cách chủ động và sáng tạo.

Thứ ba: Tổ chức các đợt tập huấn, bồi dưỡng thường xuyên và định kì nhằm nâng cao trình độ lí luận, năng lực dạy học nói chung, năng lực khai thác và sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" nói riêng trong dạy học lịch sử cho giáo viên các trường phổ thông

Thứ tư: GV cần vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo những biện pháp sử dụng "Hồ Chí Minh toàn tập" trong dạy học lịch sử theo hướng phát triển năng lực học sinh, phù hợp với từng đối tượng học sinh, nhưng vẫn đảm bảo các yêu cầu sư phạm đặt ra.

Học sinh cần tích cực và chủ động hơn trong việc tiếp cận, SD các nguồn tài liệu học tập chính thống như "Hồ Chí Minh toàn tập". Thay đổi thái độ học tập theo hướng chủ động hơn, không ỷ lại vào các nguồn kiến thức do giáo viên cung cấp mà thông qua các phương tiện thông tin để tiếp cận, cập nhận thông tin, đổi mới phương pháp học tập nhằm đáp ứng được những yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo hiện nay.